

Sosyal Karşılaştırmaların Ulusal Nostalji Üzerindeki Etkisi

Sinan Alper
Yaşar Üniversitesi

Dicle Rojda Tasman
Başkent Üniversitesi

Özet

Kolektif nostalji kavramına olan ilgi her geçen gün artmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, gruplar arası karşılaştırmaların olası etkilerine odaklanarak, Sosyal Kimlik Kuramı ve kolektif nostalji arasında bir bağlantı kurmaktır. Sosyal karşılaştırmaların ulusal nostalji düzeyini etkileyeceği ve kimliklenme düzeyinin bu etki üzerinde aracı bir rol oynayacağı hipotezi ileri sürülmüştür. İki deneysel çalışma yapılmıştır. Birinci çalışmada, kimliklenme düzeyi düşük olan katılımcılar ülkelerini daha zayıf askeri güce sahip olan diğer ülkelerle karşılaştırdıklarında, ulusal geçmişini daha çok yüceltmişlerdir. İkinci çalışmada, kimliklenme düzeyi yüksek olan katılımcılar ülkelerini daha iyi eğitim sistemine sahip olan diğer ülkelerle karşılaştırdıklarında, geçmiş altın çağ inançları artmıştır. Elde edilen sonuçlar, kimliklenme düzeyinin sosyal karşılaştırmaların ulusal nostalji üzerindeki etkisinde aracı bir rol oynadığını göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Kolektif nostalji, sosyal kimlik, sosyal karşılaştırma, ulusalcılık

Abstract

There is a growing interest in the concept of collective nostalgia. The main purpose of the current research was to build an alternative bridge between SIT and collective nostalgia by focusing on the possible effects of intergroup comparisons. It was hypothesized that social comparisons would influence the level of national nostalgia and that effect would be moderated by the level of identification. Two experimental studies were conducted. In Study 1, low identifiers, but not high, increased their glorification of the national past when they compared their country with others having weaker military forces. In Study 2, high identifiers, but not low, increased their belief in a past golden age of the nation when they compared their country with others having better education systems. The results indicated that level of identification moderated the effect of social comparisons on national nostalgia.

Keywords: Collective nostalgia, social identity, social comparison, nationalism

Nostalji kelimesinin kökeni Yunanca nostos (eve dönme) ve algia (acı çekme / özlem)'dan gelmektedir (Smeekes, 2015). Memleket özlemiyle özdeşleştirilen nostalji, ilk başlarda tıbbi bir hastalık ya da psikiyatrik bir bozukluk gibi negatif olarak değerlendirilse de sonradan pozitif olarak değerlendirilmeye başlamıştır. Günümüzde “bir kimsenin geçmişine duygusal olarak özlem duyması” şeklinde tanımlanmaktadır. Nostalji benlikle ilgili, çoğunlukla pozitif olan sosyal bir duygudur. Yalnızlık gibi negatif duygu durumları bu duygunun ortaya çıkmasını tetiklese de nostalji nihayetinde olumlu bir etki yaratır. Özsaygıyı artırma, sosyal bağları güçlendirme ve varoluşsal kaygıları hafifletme gibi psikolojik işlevleri vardır (Sedikides, Wildschut, Arndt ve Routledge, 2008).

Kolektif Nostalji Nedir?

Sıradan bir Amerikan vatandaşı olan Krystal Lake'in sosyal medyada paylaşılan “Amerika hiçbir zaman harika değildi” yazılı şapkasını taktığı fotoğrafı büyük tepkilere yol açtı. Lake'in şapkasındaki mesaj Donald J. Trump'ın 2016 başkanlık kampanyası sloganı olan “Amerika'yı yeniden harika yap”a bir cevap niteliğindedir (Mele, 2016). Bazı Amerikalılar için Amerika'nın tarihinde bir “altın çağ” olmayabileceği fikri öylesine rahatsızlık vericiydi ki Lake'i ölümlü tehdit etme noktasına geldiler.

Trump'ın “Amerika'yı yeniden harika yap” sloganı Amerika'nın bir zamanlar altın çağ yaşadığına ve şimdiki durumunun eskisi kadar iyi olmadığına vurgu yapmaktadır. Bu “eski güzel günler” için duyulan hayranlık sadece Trump ya da taraftarları tarafından paylaşılan bir inanç değil, aynı zamanda Amerikan siyasetinin ayrılmaz bir parçasıdır (Murphy, 2009). Aslında, idealize edilmiş bir altın çağ için duyulan özlem, ana akım siyasetin önemli bir bileşenidir (örn., Smith, 1986) ve etkileri yalnızca Amerika'da değil, aynı zamanda Avrupa'da da gözlemlenebilir. Bazı Doğu Avrupa ülkelerinde komünist geçmiş için “kırmızı nostalji” (örn., Ghergina ve Klymenko, 2012) ve Türk milliyetçiliği için de geçmişin yüceltilmesi (Yumul ve Özkırımı, 2000) örnek olarak verilebilir. Özellikle son zamanlarda Osmanlı tarihini yücelten birçok kitabın ve televizyon dizisinin yayınlanması, kolektif nostalji kavramını Türkiyeli araştırmacılar için de ilgi çekici hale getirmektedir.

Sosyal psikoloji yazınında, bu durumu açıklayabilecek birçok araştırma mevcuttur. Gruplar arası duygular kuramına göre, bireyler kendilerini bir grubun ve o gruba ilgili olay veya nesnelerin bir parçası olarak gördükleri zaman, o grup kişi için duygusal bir anlam ifade etmeye başlar. Bu yaklaşıma göre, grup düzeyindeki duygular grup üyesi olmanın bir fonksiyonu olarak ortaya çıkan çeşitli olumlu ve olumsuz duyguları (aslında insanların

bireysel olarak deneyimleyebilecekleri her türlü duygu) kapsar (Wildschut, Bruder, Robertson, Van Tilburg ve Sedikides, 2014).

Gruplar arası duygular kuramına dayanarak, kolektif nostalji “bir kimsenin kendisini belirli bir sosyal kimlik veya belirli bir grubun üyesi olarak düşünmesine bağlı olan nostaljik düş” olarak tanımlanmaktadır (Wildschut ve ark., 2014, s. 845). Smeekes, Verkuyten ve Martinovic (2014) geçmiş çalışmaların kolektif nostaljinin kişisel nostaljiden ayırt edilebileceğini, kişinin iç grubuna yönelik tutum ve davranışlarını düzenlediğini, sosyal kimliklenmesi yüksek olan insanlar için daha güçlü etkiler yarattığını ve bir grup içinde sosyal olarak paylaşıldığını gösterdiğini belirtmişlerdir.

Kolektif nostaljinin etkileri incelenmiş olsa da kolektif nostaljiyi tetikleyen şeyin ne olduğu hâlâ bir soru işareti olarak kalmaktadır. Kişisel düzeydeki nostaljinin negatif duygu durumu (Sedikides ve ark., 2008; Wildschut, Sedikides, Arndt ve Routledge, 2006) ve kimlik devamsızlığı (*discontinuity*; diğer bir deyişle, kişinin geçmiş ve şimdiki kimliği arasında algılanan tutarsızlık; Sedikides ve ark., 2008; Sedikides, Wildschut, Gaertner, Routledge ve Arndt, 2008) tarafından tetiklendiği gösterilmiştir. Kişisel nostaljiye benzer şekilde, kolektif kimlik de kişinin benliği için önemli olduğundan, istenmeyen sosyal değişikliklerden kaynaklı kolektif kimlikteki bir devamsızlığın da grup temelli nostaljiyi tetikleyebileceği tartışılmıştır (Smeekes, 2015; Smeekes ve ark., 2014).

Sosyal Kimlik Kuramı Bakış Açısından Kolektif Nostalji

Sosyal psikoloji bakış açısından bakıldığında, insanların kendi gruplarının geçmişini yüce/ihtişamlı olarak algılama eğiliminde olmaları anlaşılabilir bir durumdur. Sosyal Kimlik Kuramı'na (SKK; Tajfel ve Turner, 1986) göre, insanlar olumlu bir sosyal kimlik edinme eğilimindedirler. Ait oldukları grubun geçmişi sosyal kimliğin önemli bir parçası olduğu için (örn., Liu ve Hilton, 2005), kendi gruplarının geçmişini diğer grupların geçmişinden üstün olarak görme eğiliminde olmaları anlaşılabilir bir durumdur.

Kolektif nostalji, son zamanlarda sosyal psikoloji araştırmaları için ilgi konusu olmuştur. Kolektif nostaljinin grup üyelerinin birbirlerine karşı olumlu duygular beslemesine yol açacağı, grup üyeleri arasında birliği sağlayacağı ve diğer gruplardan kendilerini ayırt etmelerine yardımcı olacağı öngörülmektedir. Sosyal Kimlik Kuramı perspektifinden (bkz., Tajfel ve Turner, 1986) hareketle kolektif nostaljinin bireysel ve örgütsel kimlik yapılandırmasının dinamiklerinin anlaşılmasında anahtar bir rol oynadığı düşünülmektedir (Wildschut ve ark., 2014). Yapılan çalışmalar “eski güzel günler” için

duyulan özlemin kişinin sosyal kimliğini belirgin hale getirdiği için iç gruba olan bağlılığı artırırken gruplar arası ilişkilere zarar verdiğini göstermektedir (Smeekes, 2015; Smeekes ve Verkuyten, 2015; Smeekes ve ark., 2014; Wildschut ve ark., 2014).

Bu araştırmada, SKK yaklaşımı benimsendiği için geçmiş çalışmaların çoğunda olduğu gibi grup içi süreçlere (kolektif kimlikteki devamlılık veya devamsızlık) odaklanmak yerine, gruplar arası karşılaştırmaların olası etkilerine odaklanılmıştır. SKK'ye göre, insanlar kendi iç gruplarının diğerlerinden olumlu yönde farklılaştığını görmek isterler (Tajfel ve Turner, 1986). Kendi iç gruplarının diğerlerinden olumlu olarak farklılaştığını görebilmek için de dış gruba karşılaştırmalar yaparlar. Olumlu karşılaştırmanın mümkün olmadığı durumlarda kişinin sosyal kimliğinin değeri için bir tehdit oluşturur (bkz., Branscombe, Ellemers, Spears ve Doosje, 1999). Bu gibi durumlarda, gruptan ayrılmak mümkün değilse veya tercih edilmiyorsa, insanlar farklı yollarla bunu telafi etmeye çalışırlar. Bunu yapmanın bir yolu, karşılaştırmaları iç grubun daha olumlu değerlendirilebileceği başka alanlara taşımaktır (Tajfel ve Turner, 1986).

Geçmiş çalışmalar, kimliklenmesi yüksek olan insanların kendi iç gruplarının diğerlerine kıyasla düşük bir statüye sahip olduğu durumlarda, kendi iç gruplarına daha çok bağlandıklarını ve kendi iç gruplarını daha kenetlenmiş olarak algıladıklarını göstermiştir (Doosje, Ellemers ve Spears, 1995; Ellemers, Spears ve Doosje, 1997; Ellemers, Wilke ve van Knippenberg, 1993). Dolayısıyla, kimliklenmesi yüksek olan insanların olumsuz sosyal karşılaştırmaya savunmacı bir şekilde tepki verdikleri söylenebilir. Bu olumsuz sosyal karşılaştırmaların üstesinden gelebilmek için, kimliklenmesi yüksek olan insanlar da farklı alanlarda karşılaştırma yapmaya başlayabilirler. Örneğin bir çalışmada, Cadinu ve Cerchioni (2001), diğer gruplarla karşılaştırıldığında kendi grup performansı hakkında olumsuz geri bildirim alan katılımcıların iç grup üyeleri için daha olumlu kişilik değerlendirmeleri yaparak bu durumu telafi etmeye çalıştıkları sonucuna varmıştır. Buna ek olarak, bu etki yalnızca kimliklenme düzeyi yüksek katılımcılarda gözlemlenmiştir.

Ulusal Nostalji

Gruba dayalı nostaljinin özgül bir türü olan ulusal nostalji, bir kimsenin sevgiyle anılan ulusal geçmişine dair hissettiği kayıp ve özlem duygusudur (Smeekes ve ark., 2014). Yapılan çalışmalar ulusal nostaljinin iç grup için olumlu, dış grup için olumsuz sonuçlar doğurduğunu göstermiştir. Ayrıca araştırma sonuçları ulusal nostaljinin grup sınırlarını daha da keskinleştirebileceğini gösterdiği için, ulusal nostaljinin kültürel açıdan farklı ortamlarda grup dinamiklerinin anlaşılması için önemli

bir rol oynadığı önerisinde de bulunulabilir (Smeekes, 2015). Elde edilen bulgular ulusal nostaljinin kişisel nostaljiden ayırt edilebileceğini (Smeekes ve ark., 2014), ampirik olarak farklı bir yapı olduğunu ve iç grup / dış grup yönelimlerini yordadığını göstermiştir (Smeekes, 2015).

Bu araştırmada bir kolektif nostalji türü olarak ulusal nostaljiye odaklanılmıştır. Bu tercihin birinci sebebi, ulusal kimliğin en belirgin sosyal kimliklerden biri olmasıdır (Bond, 2006). İkincisi, ulusal geçmiş bu zamana kadar "şimdiyi" anlamak ve meşrulaştırmak için önemli bir yapı olarak ele alındığından kolektif nostaljiyi çalışmak için de ideal bir adaydır (Hobsbawn ve Ranger, 1992; Lowenthal, 2015; Smith, 1986). Geçmişin idealleştirilmesi ve yüceltilmesi ve altın çağ için duyulan nostaljik bir özlem milliyetçiliğin önemli unsurlarıdır. Zira, onun varsayılan büyüklüğü ve ihtişamı, şimdi ile karşılaştırma olanağını sağlar ve ulusun yeniden doğuşu için bir model görevi görür (Yumul ve Özkırmılı, 2000). Yapılan çalışmalar bazı ulusal geleneklerin yakın zamanda icat edildiğini (Hobsbawn ve Ranger, 1992) ve mevcut atmosferin hemen hemen her zaman ulusal geçmişin anlaşılmasını etkilediğini (Lowenthal, 2015) göstermiştir.

Türk milliyetçiliği, ulusal nostalji fenomeninin önemli bir örneğidir: Geçmiş altın çağ inancı, Türk milliyetçiliğinin ayrılmaz bir parçasıdır (Yumul ve Özkırmılı, 2000) ve bu inanç hem laik hem de muhafazakâr gruplar tarafından paylaşılmaktadır. Örneğin, 20. yüzyılın başlarında laik Türk hükümeti tarafından önerilen "Türk Tarihi Tezi" ve "Güneş Dili Kuramı"nda, uzak geçmişte güçlü medeniyetlerin oluşmasında Türklerin çok etkili olduğu ve Türkçenin insanlık tarihindeki en eski dillerden biri olduğu iddia edilmiştir (Çagaptay, 2004). Diğer yandan muhafazakâr Türklerin daha çok Osmanlı İmparatorluğu döneminde yaşanan ihtişamlı günlere özlem duyma eğiliminde oldukları görülmektedir (Bora ve Onaran, 2003). Dolayısıyla, tanımındaki farklılıklara rağmen hem laik hem de muhafazakâr Türklerin Türk halkının geçmişte bir altın çağ yaşadığına inanma eğiliminde oldukları söylenebilir.

Bu çalışmada SKK, kolektif nostalji yazını ve Türkiye'deki ulusal nostalji fenomeni arasında bir köprü kurmak amaçlanmıştır. Ulusal nostaljinin, iç grup ve dış grup arasındaki güncel olumsuz sosyal karşılaştırmaları telafi etmek için bir taktik olarak kullanılıyor olabileceği önerilmiştir. Buna göre, kimliklenmesi yüksek olan insanlar uluslarının statüsü hakkında olumsuz geri bildirim aldıklarında, mevcut eksikliği telafi etmek için savunmacı olacak ve ulusal geçmişi yücelteceklerdir. Başka bir deyişle, geçmişte uluslarının sahip olduğu gücü abartmaları ve uluslarının geçmişte bir altın çağ yaşadıklarına inanmaları beklenmektedir. Bunu, mevcut olumsuz sosyal karşılaştırmalardan kaynaklanan olum-

suz deneyimi gidermek için yapacakları düşünülmektedir. Diğer taraftan, kimliklenmesi düşük insanların daha farklı bir eğilim göstermeleri beklenmektedir. Olumsuz bir sosyal karşılaştırmayla aldıkları geri bildirimlere karşı savunmacı olmayacakları, uluslarının geçmişini daha olumsuz algılayacakları düşünülmektedir. Olumlu sosyal karşılaştırmalar için de tam tersi şekilde geçmişi daha olumlu algılayacakları beklenmektedir. Bir kişiyi belli bir uyarana hazırlamak (*priming*), o kişinin algılayışını ve kararını etkilediği için, kimliklenmesi düşük olan insanların hazırlandıkları uyarana göre tepki verecekleri beklenmektedir (bkz., Bargh, 2007). Fakat, kimliklenmesi yüksek olan insanlar kendi iç gruplarının olumsuz görünümünden rahatsızlık duyacak ve geçmiş altın çağa olan inançlarını arttırarak bunu telafi etmeye çalışacaklardır.

Araştırmaya Genel Bakış

Önceki çalışmalar, Türk milliyetçiliğinin altın çağa olan güçlü inançları kapsadığını öne sürdüğü için, bu çalışmada Türk milliyetçiliğine odaklanıldı (örn., Yumul ve Özkırımlı, 2000). Kolektif nostaljinin bir türü olarak ulusun geçmiş altın çağına olan inanç, bağımlı değişken olarak kullanıldı. İki hipotez önerildi: (1) Kimliklenmesi yüksek olan katılımcılar olumsuz sosyal karşılaştırmayla hazırlandıklarında, kimliklenmesi yüksek olup olumlu sosyal karşılaştırmayla hazırlananlara kıyasla, savunmacı hale gelecek ve böylece Türklerin geçmişini yüceltip, geçmişte altın çağ yaşadıklarını iddia edeceklerdir; (2) Kimliklenmesi düşük olan katılımcılar için ise olumsuz sosyal karşılaştırma, söz konusu katılımcılar savunmacı bir yaklaşım sergilemeyecekleri için, geçmişin olumsuz algılanmasıyla sonuçlanacaktır. Kimliklenmesi düşük olan katılımcılar olumsuz sosyal karşılaştırmayla hazırlandıklarında, kimliklenmesi düşük olup olumlu sosyal karşılaştırmayla hazırlananlara kıyasla geçmişi daha az yücelteceklerdir. Olumlu sosyal karşılaştırmalar için ise tam tersi bir eğilim gözlemlenecektir.

Gruplar arası karşılaştırma için iki farklı alan seçildi: Askeri güç ve eğitim sisteminin niteliği. Zira, öncelikle, Türk toplumunda ordunun oldukça popüler olduğu ve Türk milliyetçilerinin ordularıyla gurur duyma eğiliminde oldukları bilinmektedir (bkz., Sarıgil, 2009). İkincisi, PISA eğitim testinin Türkiye'nin diğer OECD ülkelerinin gerisinde kaldığını ortaya çıkarmasıyla birlikte, son zamanlarda Türk eğitim sistemi kamuoyunda bir tartışma konusu olmuştur ("Türkiye'nin Eğitim Sorunları", 2016).

Hipotezleri test etmek için iki deneysel çalışma yapılmıştır: Birinci çalışmada, askeri güçle ilgili olumlu/olumsuz karşılaştırma manipülasyonu yapılmış ve ulusal geçmişi yüceltme üzerindeki etkisi incelenmiştir. İkinci çalışmada, eğitim sistemiyle ilgili olumlu/olumsuz kar-

şılaştırma manipülasyonu yapılmış ve geçmiş altın çağ inancı üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Birinci Çalışma

Katılımcılar ve İşlem

Araştırmanın örneklemini Ankara'daki büyük bir üniversitede psikoloji okumayan 80 öğrenci oluşturmuştur. Katılım, ilave ders notu karşılığında yapılmıştır. Katılımcıların 53'ü kadın, 27'si erkektir. Yaş ortalaması 21.05 ($S = 2.05$)'tir. Katılımcılar, çevrimiçi bir ankete yönlendirilmiştir.

Ölçüm Araçları

Olumlu/olumsuz karşılaştırma manipülasyonu.

İlk olarak, katılımcılar rastgele iki gruba ayrılmıştır. Birinci grup, olumlu karşılaştırmayla hazırlanmıştır. Katılımcılardan, (a) Türkiye'den daha zayıf askeri güce sahip 3 ulus ve (b) bu ulusların zayıf askeri güce sahip olmalarıyla ilgili üç farklı neden yazmaları istenmiştir. İkinci grup, olumsuz karşılaştırmayla hazırlanmıştır. Onlardan da Türkiye'den daha güçlü askeri güce sahip olan 3 ulusu düşünmeleri ve güçlü olmalarıyla ilgili 3 farklı nedeni yazmaları istenmiştir.

Geçmişin yüceltilmesi. Daha sonra, tüm katılımcılardan Türklerin tarihte en güçlü zamanlarını yaşadığı, Türk ulusunun askeri altın çağını düşünmeleri istenmiştir. Katılımcılara verilen yönerge şu şekildedir:

Lütfen tüm Türk tarihini hesaba kattığımızda, Türk ordusunun en güçlü olduğu altın çağı düşünün ve o altın çağdaki ordunun gücü ile Türk ordusunun şimdiki gücünü karşılaştırın. Altın çağdaki halinin, şimdikiye kıyasla kaç katı daha güçlü olduğunu düşünüyorsanız, lütfen o sayıyı aşağıdaki kutucuğa yazınız. Örneğin, Türk tarihinde Türk ordusunun en güçlü olduğu zamandaki halinin, ordunun şimdiki haline oranla 3 kat daha iyi olduğunu düşünüyorsanız, kutucuğa 3 yazınız. Lütfen şimdi kutucuğa 1 ila 100 arası bir sayı yazınız. (Not: Türk ordusunun tarihteki en güçlü halinin şu andaki hali olduğunu düşünüyorsanız, 1 yazabilirsiniz.) Tarihte Türk ordusunun en güçlü olduğu zamandaki hali, şimdiki halinden kaç kat daha güçlüdür?

Ardından, katılımcılar altın çağdaki Türk askeri gücünün bugünkünden ne kadar güçlü olduğunu 1'den 100'e kadar değerlendirerek belirtmişlerdir. Katılımcıların abartabilmelerine olanak sağlamak için geniş aralıkta bir ölçek kullanılmıştır.

Kimliklenme. Son aşamada, katılımcılardan "Kimliğiniz için Türk olmak ne kadar önemli?" (1 = hiç önemli değil, 7 = çok önemli) ve "Kendinizi ne kadar Türk olarak hissediyorsunuz?" (1 = hiç hissetmiyorum, 7 = fazlasıyla hissediyorum) ifadelerine ne kadar katıldıklarını belirtmeleri istenerek Türk kimliğiyle kimlik-

Tablo 1. Kimliklenmenin manipülasyon ve ulusal geçmişi yüceltme arasındaki aracı etkisini gösteren hiyerarşik regresyon analizlerinden elde edilen sonuçlar (Çalışma 1).

Basamak	Değişken	Standardize edilmemiş katsayı		Standardize edilmiş katsayı	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>F</i>	ΔR^2
		B	SH	<i>B</i>				
1	-	-	-	-	-	-	3.08	.074
	Sabit	6.95	1.31	-	5.30	.000	-	-
	Manipülasyon	2.02	2.62	.08	.77	.444	-	-
	Kimliklenme	-1.80	.77	-.26	-2.35	.021	-	-
2	-	-	-	-	-	-	3.62*	.051
	Sabit	6.94	1.28	-	5.41	.000	-	-
	Manipülasyon	2.26	2.57	.10	.88	.381	-	-
	Kimliklenme	-1.81	.75	-.26	-2.42	.018	-	-
	Manipülasyon x Kimliklenme	-3.15	1.50	-.23	-2.10	.039	-	-

* $p < .05$.

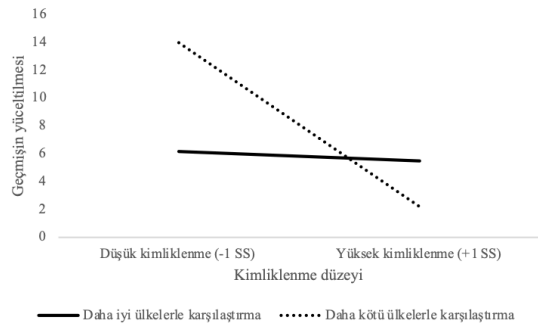
lenme düzeyleri belirlenmiştir. İki madde arasındaki korelasyonun yüksek olduğu bulunmuştur ($r = .76, p < .001$). Bu nedenle, kimliklenme için ortalama bir puan hesaplanmıştır.

Bulgular

Düzenleyici değişkenli (moderated) regresyon analizi yapılmıştır (bkz., Aiken ve West, 1991). Deneysel koşul, bağımsız değişken olarak kullanılmıştır (0 = *daha güçlü ülkelerle karşılaştırma*, 1 = *daha zayıf ülkelerle karşılaştırma*). Daha sonra tüm yordayıcı değişkenler ortalanmıştır (her bir bireysel skordan genel grup ortalaması çıkartılmıştır). İlk aşamada, regresyona deneysel koşul değişkeni ve kimliklenme girilmiştir. İkinci aşamada, manipülasyonun ve kimliklenmenin ortalanmış versiyonları arasındaki etkileşimi temsil eden etkileşim terimi girilmiştir (bkz. Tablo 1). Etkileşim istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\beta = -.23, p = .039$).

Daha sonra, düşük (ortalamanın 1 standart sapma altında) ve yüksek kimliklenme (ortalamanın 1 standart sapma üstünde) düzeyleri için iki ayrı regresyon analizi yapılmıştır (bkz., Aiken ve West, 1991). Kimliklenme düzeyi düşük olduğunda, manipülasyonun etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($\beta = .33, p = .041$). Kimliklenme düzeyi yüksek olduğunda ise manipülasyonun etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur ($\beta = -.14, p = .360$). Buna göre, kimliklenmesi düşük olan katılımcıların, daha zayıf ülkelerle karşılaştırma yaptıklarında, kimliklenmesi düşük olup daha güçlü ülkelerle karşılaştırma yapan katılımcılara kıyasla, ulusal geçmişi daha çok

yücelttikleri görülmüştür. Kimliklenmesi yüksek olan katılımcıların, daha güçlü ülkelerle karşılaştırma yaptıklarında ulusal geçmişi görece daha çok yücelttikleri görülse de güçlü veya zayıf ülkelerle yapılan karşılaştırmanın kimliklenmesi yüksek olan katılımcılar için anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur (bkz., Şekil 1).

Şekil 1. Farklı kimliklenme düzeyleri için pozitif/negatif ayırım manipülasyonunun ulusal geçmişi yüceltilmesi üzerindeki etkisi (Çalışma 1).

Dolayısıyla, ikinci hipotez olumlu karşılaştırmalar (zayıf ülkelerle karşılaştırma) açısından desteklenmiştir; kimliklenmesi düşük katılımcılar ulusal geçmişi daha çok yüceltmıştır. Birinci hipotezde beklentilere uygun bir eğilim gözlemlense de (kimliklenmesi yüksek olan katılımcılar, olumsuz karşılaştırma (güçlü ülkelerle karşılaştırma) yapıldığında geçmişi nispeten daha çok yüceltmıştır), istatistiksel açıdan anlamlı olarak desteklenmemiştir (bkz., Şekil 1).

Tablo 2. Kimliklenmenin manipülasyon ve geçmiş altın çağ inancı arasındaki aracı etkisini gösteren hiyerarşik regresyon analizlerinden elde edilen sonuçlar (Çalışma 2).

Basamak	Değişken	Standardize edilmemiş katsayı		Standardize edilmiş katsayı	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>F</i>	ΔR^2
		B	SH	<i>B</i>				
1	-	-	-	-	-	-	1.87	.044
	Sabit	.34	.25	-	1.34	.184	-	-
	Manipülasyon	-.12	.36	-.04	-.33	.739	-	-
	Kimliklenme	.18	.10	.21	1.89	.063	-	-
2	-	-	-	-	-	-	3.42*	.021
	Sabit	.40	.24	-	1.65	.103	-	-
	Manipülasyon	-.99	.49	-.30	-2.02	.047	-	-
	Kimliklenme	.23	.10	.26	2.40	.019	-	-
	Manipülasyon x Kimliklenme	-.47	.19	-.38	-2.51	.014	-	-

*p < .05.

İlk çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Birincisi, Hipotez 1 istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde desteklenmemiştir. Bu nedenle, ek bir araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur. İkincisi, ulusal askeri güce gurur duymak Türkiye’de çok yaygın olduğu için (Sarigil, 2009), bir sonraki çalışmada hipotezleri test etmek için farklı bir alanda ulusal nostalji incelemesi yapılması gerekmektedir. Üçüncüsü, katılımcılardan altın çağı şimdiki durumla karşılaştırmaları istendiği için, sorunun kendisinin altın çağın varlığını varsaydığı ve böylece cevapların yanlı olmasına neden olabileceği düşünülmüştür. Dolayısıyla bir sonraki çalışmada, varlığını veya yokluğunu önermeden doğrudan altın çağın varlığına olan inancın ölçülmesi gerekmektedir.

İkinci Çalışma

İkinci çalışmada iki değişiklik yapılmıştır. Birincisi, ilk çalışmada gözlemlenen etkinin alana özgü olup olmadığını göstermek için askeri güç yerine eğitim sistemiyle ilgili altın çağa olan inanç incelenmiştir. İkincisi, katılımcıların ait olduğu ulusun geçmiş bir altın çağın varlığına olan inancını ölçmek için daha geleneksel bir 7’li Likert tipi ölçeği kullanılmıştır.

Katılımcılar ve İşlem

Araştırmanın örneklemini Ankara’daki büyük bir üniversitede okuyan 84 psikoloji öğrencisi oluşturmuştur. Katılım, ilave ders notu karşılığında yapılmıştır. Katılımcıların 66’sı kadın, 18’i erkektir. Yaş ortalaması 21.94 (*S* = 2.07)’tür. Katılımcılar, çevrimiçi bir ankete yönlendirilmiştir.

Ölçüm Araçları

Olumlu /olumsuz karşılaştırma manipülasyonu.

Birinci çalışmada kullanılan manipülasyonun aynısı, askeri güç yerine eğitim sisteminin kalitesi sorularak uygulanmıştır.

Geçmiş altın çağ inancı. Katılımcıların “Tarihte Türklerin diğer tüm uluslardan daha iyi bir eğitim sistemine sahip olduğu bir zaman vardı” ve “Türkler, geçmişte en gelişmiş eğitim sistemine sahip oldukları bir zaman yaşadılar” ifadelerine ne kadar katıldıklarını 7’li Likert tipi ölçeğiyle (1 = *kesinlikle katılmıyorum*, 7 = *kesinlikle katılıyorum*) belirtmeleri istenmiştir. İki madde arasındaki korelasyonun yüksek olduğu bulunmuştur (*r* = .66, *p* < .001). Bu nedenle, geçmiş altın çağ inancı için ortalama bir puan hesaplanmıştır.

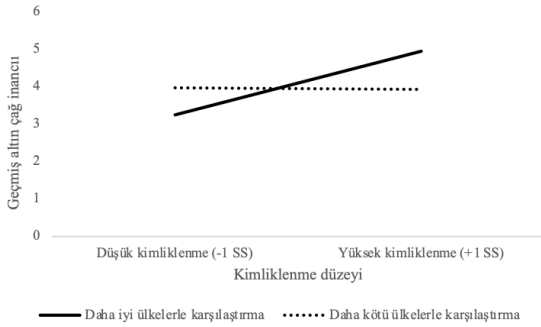
Kimliklenme. Çalışma 1’deki maddelerin aynısı kullanılmıştır. İki madde arasındaki korelasyonun yüksek olduğu bulunmuştur (*r* = .71, *p* < .001). Bu nedenle, kimliklenme için ortalama bir puan hesaplanmıştır.

Bulgular

Çalışma 1’deki işlemin aynısı tekrar edilmiştir (bkz. Tablo 2). Deneysel manipülasyon ve kimliklenme arasındaki etkileşim istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (*β* = -.38, *p* = .014).

Kimliklenme düzeyi düşük olduğunda (ortalamanın 1 standart sapma altında), pozitif/negatif ayırım manipülasyonunun etkisi anlamsız bulunmuştur (*β* = .23, *p* = .127). Kimliklenme düzeyi yüksek olduğunda ise (ortalamanın 1 standart sapma üstünde), pozitif/negatif ayırım manipülasyonunun etkisi anlamlı bulunmuştur (*β*

= -.30, $p = .047$). Buna göre, kimliklenme düzeyi düşük olan katılımcıların kendi ülkelerini daha zayıf veya güçlü ülkelerle karşılaştırmaları, geçmiş altın çağ inancı üzerinde herhangi bir anlamlı etki yaratmamıştır. Daha zayıf ülkelerle karşılaştırma yapıldığında, beklenildiği gibi geçmiş altın çağ inancı artsa da istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Kimliklenme düzeyi yüksek olan katılımcılar daha güçlü ülkelerle karşılaştırma yaptıklarında, geçmiş altın çağ inançları anlamlı olarak artmıştır (bkz. Şekil 2).

Şekil 2. Farklı kimliklenme düzeyleri için pozitif / negatif ayırım manipülasyonunun geçmiş altın çağ inancı üzerindeki etkisi (Çalışma 2).

Dolayısıyla birinci hipotez anlamlı olarak desteklenmiştir; kimliklenme düzeyi yüksek olan katılımcıların olumsuz karşılaştırma (güçlü ülkelerle karşılaştırma) durumunda geçmiş altın çağ inançları artmıştır. İkinci hipotezdeki beklentilere uygun bir eğilim gözlemlense de (kimliklenmesi düşük olan katılımcıların, olumlu karşılaştırma, yani zayıf ülkelerle karşılaştırma yapıldığında geçmişteki altın çağa olan inançları nispeten daha çok artmıştır), ikinci hipotez istatistiksel açıdan anlamlı olarak desteklenmemiştir (bkz., Şekil 2).

Tartışma

Ana sloganı “Amerika’yı yeniden harika yap” olan Trump, 2016 Amerika Birleşik Devletleri başkanlık seçimlerini kazanmıştır. Siyasi bir tartışma konusu olsa da bazıları Trump’ın başarısının ABD’nin mevcut durumundan hayal kırıklığına uğrayan ve diğer ulusların gerisine düşmeye başladığına inanan Amerikalıları etkileme yeteneğinden geldiğini iddia etmektedir (örn., Flegenheimer ve Barbaro, 2016). Benzer şekilde, bu araştırma da ulusal nostalji ve geçmiş altın çağ inancının mevcut olumsuz sosyal karşılaştırmalardan kaynaklanabileceğini göstermiştir.

İki deneysel çalışmadan elde edilen sonuçlar, sosyal karşılaştırmaların ulusal nostalji üzerindeki etkisinin kimliklenme düzeyi düşük ve yüksek olan katılımcılar

için farklı olduğunu göstermiştir. Buna göre, kimliklenme düzeyi düşük olan katılımcılar, daha zayıf uluslarla karşılaştırma yaptıklarında geçmişlerini daha çok yüceltmişlerdir (Çalışma 1). Diğer yandan, kimliklenme düzeyi yüksek olan katılımcılar, daha güçlü uluslarla karşılaştırma yaptıklarında savunmacı bir şekilde tepki vererek geçmiş altın çağa olan inançları artmıştır (Çalışma 2). Elde edilen bulguların hipotezleri kısmi olarak desteklediğine dikkat edilmesi gerekmektedir; birinci çalışma ikinci hipotezi desteklerken, ikinci çalışma birinci hipotezi desteklemiştir. Fakat yine de her iki çalışmada da benzer bir eğilim gözlemlenmiştir (bkz., Şekil 1 ve 2).

SKK’nin önerdiği gibi, olumlu bir sosyal kimliğin sürdürülmesinin mümkün olmadığı durumlarda, insanlar farklı alanlarda karşılaştırmalar yaparak bunu telafi etmeye çalışırlar (Branscombe ve ark., 1999; Tajfel ve Turner, 1986). Geçmiş araştırmalar, grupların pozitif sosyal kimliklerini korumak için bu stratejiyi kullandıklarını göstermektedir (örn., Cadinu ve Cerchioni, 2001). Benzer şekilde, bu çalışma da insanların kendi iç gruplarının geçmişlerini kullanarak mevcut zayıflıklarını telafi etmeye çalıştıklarını göstermiştir.

Geçmiş araştırmalarda da öne sürüldüğü gibi, kimliklenme düzeyi sosyal kimlik süreçlerinde oldukça önemlidir (örn., Branscombe ve ark., 1999; Brown, 2000). Bununla tutarlı olarak, mevcut araştırma kimliklenme düzeyi düşük ve yüksek katılımcılar için farklı sonuçların ortaya çıktığını göstermiştir. Türk ulusuyla zayıf bir şekilde kimliklenen katılımcıların pozitif bir ulusal kimliği sürdürmek için motive olmadıkları görülmüştür. Türklerin geçmişi hakkındaki anlayışlarının hazırlandıkları karşılaştırma ile uyumlu olduğu görülmüştür. Örneğin, birinci çalışmada şu anda Türkiye’den daha zayıf askeri güce sahip ülkeleri düşünmeleri istendiğinde, Türklerin geçmişteki askeri gücünü daha çok yücelttikleri görülmüştür. Diğer yandan kimliklenme düzeyi yüksek olan katılımcılar için farklı bir durumun söz konusu olduğu gözlemlenmiştir. İkinci çalışmada katılımcılardan halihazırda daha iyi eğitim sistemine sahip olan ülkeleri düşünmeleri istendiğinde, kimliklenme düzeyi yüksek olan katılımcıların savunmacı bir tepki ile Türklerin geçmişte dünyadaki en iyi eğitim sistemine sahip oldukları bir altın çağ yaşadıklarına dair inançlarının arttığı görülmüştür.

Bu çalışmadan elde edilen bulguların, kolektif kimliğin devamsızlığının kolektif nostaljiye yol açtığını öne süren geçmiş çalışmalarla çelişmediğine dikkat edilmesi gerekmektedir (Smeekes, 2015; Smeekes ve ark., 2014). Aslında, insanlar geçmişlerini bugünden daha iştisamlı olarak algıladıklarında, geçmişe özlem duymalarını sağlayacak bir devamsızlık duygusu var demektir. Buna ek olarak, mevcut araştırma, sosyal karşılaştırmaların kolektif kimlikteki devamsızlık duygusuna yol

açabileceğini göstererek yazına katkıda bulunmaktadır. Başka bir deyişle, insanlar gerçekte kendi gruplarından daha iyi performans sergileyen diğer grupların olduğunu fark ettiklerinde, bu durum daha önce sahip oldukları olumlu sosyal kimlik anlayışı ile çelişiyor ve sonunda geçmişlerine özlem duymalarına sebep oluyor olması muhtemeldir. Gelecekteki araştırmaların, kimlik devamsızlığının sosyal karşılaştırmalar ve kolektif nostalji arasındaki ilişkide aracı bir rol oynayıp oynamadığını test etmesi gerekmektedir.

Olumsuz sosyal karşılaştırmalara ve nihayetinde kolektif nostaljiye neden olan sosyal olayları belirleyebilmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Geçmiş araştırmalar, nostaljinin sosyal değişim zamanlarında meydana geldiğini öne sürmektedir (Milligan, 2003; Smeeke ve ark., 2014). Fakat, mevcut bulgular grup içinde herhangi bir sosyal değişimin gerçekleşmediği durumlarda dahi sadece diğer grupların iç gruptan daha iyi performans sergilediği algısının oluşmasının, olumsuz bir sosyal kimlikle sonuçlanabileceğini ve bunun da kolektif nostaljiye neden olabileceğine işaret etmiştir. Katılımcıların sosyal bir değişimi algılayıp algılamadıkları bu çalışmada doğrudan ölçülmemesine rağmen, elde edilen sonuçlar sosyal değişimin kolektif geçmişe özlem duymak için gerekli bir önkoşul olmayabileceğini önermektedir. Bu ihtimal, değişim algısının etkisini de hesaba katan çalışmalar yürüterek araştırılmalıdır.

Mevcut çalışma, sosyal psikolojik süreçlerin geçmiş altın çağ inancı üzerindeki etkisine bir bakış sağlamıştır. Griffin (1991) 'palingenesis' (yeniden doğuş) mitinin her faşizm türünde bulunabilecek ortak etmenlerden biri olduğunu göstermiştir. Bu mite göre, ulusun geçmişinde bir altın çağ yaşanmıştır ve ulus yeniden doğarak o altın çağa geri dönmelidir. Bu nedenle, altın çağ inancının aşırı olduğu durumlar gruplar arası süreçler üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir ve bu inançların doğasını tam olarak anlayabilmek için gelecekteki sosyal psikolojik araştırmalara ihtiyaç vardır.

Kısacası, mevcut araştırma yazına önemli katkılar sağlamıştır. İlk olarak, sosyal karşılaştırmaların kolektif nostaljiyi etkilediği gösterilmiştir. İkincisi, kimliklenme düzeyinin bu ilişki üzerinde aracı bir rol oynadığı bulunmuştur. Buna göre, kimliklenme düzeyi düşük olan katılımcılar için olumlu sosyal karşılaştırmalar kolektif nostaljiyi arttırırken, kimliklenme düzeyi yüksek olan katılımcılar için olumsuz sosyal karşılaştırmalar kolektif nostaljiyi arttırmaktadır. Üçüncüsü, mevcut sosyal karşılaştırmaların insanların iç gruplarının geçmişini nasıl anladıklarına dair gelecek çalışmaların yolunu açmıştır.

Mevcut araştırmanın bazı olası sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, gözlemlenen etki büyüklükleri küçüktür ve 1. Çalışma 2. Hipotezi, 2. Çalışma da 1. Hipotezi desteklediği için hipotezler kısmi olarak des-

teklendiği. Hipotezlerin kısmi olarak desteklenmesi, ulusal nostaljinin farklı alanlarda (askeri güç ve eğitim sisteminin niteliği) ölçülmesinden kaynaklanıyor olabilir. Yine de her iki çalışmadan anlamlı sonuçlar elde edilmiş ve her iki çalışmada gözlemlenen eğilimin oldukça benzer olduğu görülmüştür (bkz. Şekil 1 ve 2). Benzer bulguların farklı manipülasyon teknikleri ve bağımlı ölçümlerle elde edilip edilemeyeceğini araştırmak için gelecek çalışmalara ihtiyaç vardır. İkinci olarak, mevcut çalışma sadece Türk ulusalcılığına odaklandığı için aynı deneysel çalışmanın farklı örneklerle de test edilmesi gerekmektedir. Üçüncüsü, bu çalışmadaki örneklem büyük oranda gençlerden oluşmaktadır. Geçmiş yazın, yaşlı insanların nostaljiye daha yatkın olabileceğini önermektedir (Sedikides ve ark., 2008). Bu nedenle, farklı yaş gruplarının kolektif nostalji üzerindeki etkisini gözlemlemek için gelecek çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Son olarak, gelecek araştırmalar, farklı siyasi tutumların potansiyel etkilerini araştırmalıdır. Çünkü geçmiş çalışmalar liberallerin ve muhafazakârların farklı ulusal nostaljik anlayışa sahip olabileceğini düşündürmektedir (ör., Cagaptay, 2004).

Kaynaklar

- Aiken, L. S. ve West, S. G. (1991). *Multiple regression: Testing and interpreting interactions*. Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.
- Bargh, J. A. (2007). *Social Psychology and the Unconscious: The Automaticity of Higher Mental Processes*. New York: Psychology Press.
- Bond, R. (2006). Belonging and becoming: National identity and exclusion. *Sociology*, 40(4), 609-626. doi:10.1177/0038038506065149
- Bora, T. ve Onaran, B. (2003). Nostalji ve muhafazakarlık: Mazi cenneti [Nostalgia and conservatism: The heaven of the past]. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Muhafazakarlık* (s 234-260) içinde. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Branscombe, N. R., Ellemers, N., Spears, R. ve Doosje, B. (1999). The context and content of social identity threat. In N. Ellemers, R. Spears ve B. Doosje (Ed.), *Social identity: Context, commitment, content* (s. 35–58). Oxford: Blackwell Science.
- Brown, R. (2000). Social Identity Theory: Past achievements, current problems and future challenges. *European Journal of Social Psychology*, 30(6), 745-778. doi:10.1002/1099-0992(200011/12)30:6<745::AID-EJSP24>3.0.CO;2-O
- Cadinu, M. R. ve Cerchioni, M. (2001). Compensatory biases after ingroup threat: ‘Yeah, but we have a good personality’. *European Journal of Social Psychology*, 31(4), 353-367. doi:10.1002/ejsp.46
- Cagaptay, S. (2004). Race, assimilation and Kemalism: Turkish nationalism and the minorities in 1930s. *Middle Eastern Studies*, 40(3), 86-101. doi:10.1080/0026320042000213474
- Doosje, B., Ellemers, N. ve Spears, R. (1995). Perceived intragroup variability as a function of group status and identification. *Journal of Experimental Social Psychology*, 31(5), 410-436. doi:10.1006/jesp.1995.1018
- Ellemers, N., Spears, R. ve Doosje, B. (1997). Sticking together or falling apart: Ingroup identification is a psychological determinant of group commitment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(3), 617-626. doi:10.1037/0022-3514.72.3.617
- Ellemers, N., Wilke, H. ve van Knippenberg, A. (1993). Effects of the legitimacy of the low group or individual status as individual and collective status-enhancement strategies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(5), 766-778. doi:10.1037/0022-3514.64.5.766
- Flegenheimer, M. ve Barbaro, M. (9 Kasım 2016). Donald Trump is elected president in stunning repudiation of the establishment. *The New York Times*. 11 Mart 2018, <https://www.nytimes.com/2016/11/09/us/politics/hillary-clinton-donald-trump-president.html>
- Ghergina, S. ve Klymenko, L. (2012). Why look back: Citizens’ attitudes toward the communist regime in Belarus, Russia, and Ukraine. *Problems of Post-Communism*, 59(1), 55-65. doi:10.2753/PPC1075-8216590105
- Griffin, R. (1991). *The nature of fascism*. New York: Routledge.
- Hobsbawn, E. ve Ranger, T. O. (1992). *The invention of traditions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Liu, J. H. ve Hilton, D. J. (2005). How the past weighs on the present: Social representations of the history and their role in identity politics. *British Journal of Social Psychology*, 44(4), 537-556. doi:10.1348/014466605X27162
- Lowenthal, D. (2015). *The past is a foreign country*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mele, C. (2016, May 20). ‘America was never great’ hat leads to death threats. *The New York Times*. https://www.nytimes.com/2016/05/21/nyregion/trump-hat-death-threats.html?_r=0
- Milligan, M. J. (2003). Displacement and identity discontinuity: The role of nostalgia in establishing new identity categories. *Symbolic Interaction*, 26(3), 381–403. doi:10.1525/si.2003.26.3.381
- Murphy, A. R. (2009). Longing, nostalgia, and golden age politics: The American jeremiad and the power of the past. *Perspectives on Politics*, 7(1), 125-141. doi:10.1017/S1537592709090148
- Sarigil, Z. (2009). Deconstructing the Turkish military’s popularity. *Armed Forces ve Society*, 35(4), 709-727. doi:10.1177/0095327X08322566
- Sedikides, C., Wildschut, T., Arndt, J. ve Routledge, C. (2008). Nostalgia: Past, present, and future. *Current Directions in Psychological Science*, 17(5), 304–307. doi:10.1111/j.1467-8721.2008.00595.x
- Sedikides, C., Wildschut, T., Gaertner, L., Routledge, C. ve Arndt, J. (2008). Nostalgia as enabler of self-continuity. In F. Sani (Ed.), *Individual and collective self-continuity: Psychological perspectives* (pp. 1-22). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Smeekes, A. (2015). National nostalgia: A group-based emotion that benefits the in-group but hampers intergroup relations. *International Journal of Intercultural Relations*, 49, 54–67. doi:10.1016/j.ijint-rel.2015.07.001
- Smeekes, A. ve Verkuyten, M. (2015). The presence of the past: Identity continuity and group dynamics. *European Review of Social Psychology*, 26(1), 166-202. doi:10.1080/10463283.2015.1112653

- Smeeke, A., Verkuyten, M. ve Martinovic, B. (2014). Longing for country's good old days: National nostalgia, autochthony beliefs, and oppositon to Muslim expressive rights. *British Journal of Social Psychology*, 54(3), 1-20. doi:10.1111/bjso.12097
- Smith, A. D. (1986). *The ethnic origins of nations*. Oxford: Blackwell.
- Tajfel, H. ve Turner, J. C. (1986). The social identity theory of inter-group behavior. In S. Worchel and L. W. Austin (Ed.), *Psychology of Intergroup Relations* (s. 7-24). Chicago: Nelson-Hall.
- Turkey's education problems revealed in OECD-wide education test PISA. (2016, December 07). *Hürriyet Daily News*. <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-plummets-on-oecd-wide-education-test-pisa.aspx?pageID=238venID=106997&NewsCatID=341>
- Wildschut, T., Bruder, M., Robertson, S., van Tilburg, W. A. ve Sedikides, C. (2014). Collective nostalgia: A group-level emotion that confers unique benefits on the group. *Journal of Personality and Social Psychology*, 107(5), 844-863. doi:10.1037/a0037760
- Wildschut, T., Sedikides, C., Arndt, J. ve Routledge, C. (2006). Nostalgia: Content, triggers, functions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(5), 975-993. doi:10.1037/0022-3514.91.5.975
- Yumul, A. ve Özkırmılı, U. (2000). Reproducing the nation: 'Banal nationalism' in the Turkish press. *Media, Culture, and Society*, 22(6), 787-804. doi:10.1177/016344300022006005

Summary

The Effect of Social Comparisons on National Nostalgia

Sinan Alper

Yaşar University

Dicle Rojda Tasman

Başkent University

The root of the “nostalgia” comes from the Greek words *nostos* (return home) and *algia* (longing/ suffering) (Smeeke, 2015). Today nostalgia defined as “a sentimental longing for one’s past” (Sedikides, Wildschut, Arndt, & Routledge, 2008).

What is Collective Nostalgia?

Based upon intergroup emotions theory, collective nostalgia can be defined as the nostalgic reverie that is depend on thinking oneself in terms of a particular social identity or as a member of a particular group (Wildschut, Bruder, Robertson, van Tilburg, & Sedikides, 2014). Studies showed that collective nostalgia is different from personal nostalgia, regulates attitudes and behaviours towards the ingroup, has stronger effects for those high in social identification, and is socially shared within a group (Smeeke, Verkuyten, & Martinovic, 2014). Although the effects of collective nostalgia have been studied, what triggers collective nostalgia still remains as a question.

Collective Nostalgia from a Social Identity Theory Perspective

From a social psychological perspective, it is very understandable that people are inclined to perceive their ingroup’s past as glorious. According to Social Identity Theory (SIT; Tajfel & Turner, 1986), people are motivated to maintain a positively distinct social identity. As common history is an important part of one’s social identity (e.g., Liu & Hilton, 2005), it is, therefore, understandable that people are inclined to perceive their ingroup’s past superior to other groups. Such cases of “collective nostalgia” have been a topic of interest in recent social psychological research. Several studies pointed out that longing for the “good old days” of one’s group strengthens ingroup cohesion but deteriorates intergroup relations as it makes one’s social identity more salient (Smeeke, 2015; Smeeke & Verkuyten, 2015; Smeeke et al., 2014; Wildschut et al., 2014).

In this research, a SIT approach was adopted. So,

instead of focusing on within-group processes (i.e., continuity or discontinuity in collective identity) as in most of the past studies, the focus was on the possible effects of intergroup comparisons. According to SIT, people want to perceive their ingroup as positively distinct from others. If, however, it is not possible to make a favorable comparison, that is perceived as a threat to the value of one’s social identity (see Branscombe, Ellemers, Spears, & Doosje, 1999). In such cases, if it is not possible or desired to leave the group, people compensate for it through different means. One way to do so is making the comparison of alternative domains (Tajfel & Turner, 1986). Past studies showed that, when they perceive their group as having a low status as compared to others, people who strongly identify with their group respond by identifying more strongly with the group and perceiving the ingroup as more cohesive (Doosje, Ellemers, & Spears, 1995; Ellemers, Spears, & Doosje, 1997; Ellemers, Wilke, & van Knippenberg, 1993).

The Case of National Nostalgia

National nostalgia defined as a “sense of loss and longing for a fondly remembered national past” (Smeeke et al., 2014). As a type of collective nostalgia, the current research narrows down its focus onto national nostalgia. Because, first, nationality is one of the most salient social identities (Bond, 2006). Second, national past has frequently been treated as a malleable construct that can be used to make sense and justify the present, so it is an ideal candidate to study collective nostalgia (Hobsbawn & Ranger, 1992; Lowenthal, 2015; Smith, 1986). It has been documented that some national “traditions” were recently invented (Hobsbawn & Ranger, 1992) and the understanding of the national past is almost always influenced by the current atmosphere (Lowenthal, 2015).

The case of Turkish nationalism is an important example of the phenomenon of longing for the national past: Belief in a past golden age is an integral part of Turkish nationalism (Yumul & Özkırımı, 2000) and it is shared by both secular and conservative groups in Tur-

key. “Turkish History Thesis” and “Sun Language Theory”, for example, were proposed by the secular Turkish government in the early 20th century and they claimed that Turks were very influential in creating the most powerful civilizations in the distant past and the Turkish language was one of the earliest languages in the history of humankind (Cagaptay, 2004). Conservative Turks, on the other hand, have been more inclined to long for the “glory” experienced during the era of Ottoman Empire (Bora & Onaran, 2003). So, despite the differences in its definition, both secular and conservative Turks have been inclined to believe in a past golden age of the Turkish people.

The current research aims to build a bridge between SIT, collective nostalgia literature, and the phenomenon of national nostalgia in Turkey. It is proposed that national nostalgia might have a tactical use of compensating for current unfavorable social comparisons between the ingroup and the outgroups. Accordingly, when people receive negative feedback about the status of their nation, if they are highly identified, they will get defensive and glorify their national past in order to compensate for its current lack. They would do so to satiate the negative experience caused by current negative social comparisons. For low identifiers, on the other hand, a different trend would be observed. That is, as they would not be defensive regarding the feedbacks they receive when they are primed with an unfavorable social comparison, they will also perceive their nation’s past in more negative light and vice versa for favorable social comparisons. As priming someone with a stimulus influences that person’s perception and judgment in the subsequent task, low identifiers would respond in accordance with what they were primed with (see Bargh, 2007). However, high identifiers would not be comfortable with a negative view of their ingroup, and thus try to compensate for it by enhancing their beliefs in a past golden age.

Overview of the Current Research

The current research focused on Turkish nationalism as previous studies proposed that it includes strong beliefs in a golden age (e.g., Yumul & Özkırımlı, 2000). As a type of collective nostalgia, belief in a past golden age of the nation was used as the dependent measure. Two hypotheses were proposed: (1) When primed with unfavorable social comparisons, as compared to favorable ones, strong identifiers would become defensive and thus glorify the Turks’ past and claim that they had a golden age in the history; (2) For low identifiers, as they would not be defensive, unfavorable social comparison would result in negative perception of the past. The opposite trend would be observed for favorable social comparisons.

Two different domains of intergroup comparison were selected: military power and the quality of education system. Because, first, it is well established that military is quite popular in Turkish society and Turkish nationalists tend to be proud of their army (see Sarigil, 2009). Second, Turkish education system has been a matter of public debate lately as PISA education test recently revealed that Turkey was falling behind other OECD nations (“Turkey’s Education Problems”, 2016).

Two experimental studies were conducted: In Study 1, favorable/unfavorable comparison with regard to military power was manipulated and its effects on the glorification of the national past were investigated. In Study 2, favorable/unfavorable comparison with regard to education system was manipulated and its effects on the belief in a past golden age were examined.

Study 1

Participants and Procedure

The sample included 80 non-psychology students from a large university in Ankara, Turkey. The participation was in exchange for bonus course credit. Of the participants, 53 were female and 27 were male. Mean age was 21.05 ($SD = 2.05$). The participants were directed to an online questionnaire where they completed the research materials in the enlisted order.

Materials

Favorable/unfavorable comparison manipulation. First, the participants were randomly divided into two groups. The first group was primed with a favorable comparison of their nation with others. There were two questions: They were asked to write down (a) 3 nations that have weaker military forces than Turkey and (b) 3 different reasons why these nations have weaker military forces. The second group was primed with an unfavorable comparison of their nation with others. They were asked to think of 3 nations that have stronger military forces than Turkey and 3 different reasons behind such difference.

Glorification of the past. Next, all participants were asked to think of the military golden age of the Turkish nation where Turks experienced the strongest times of their entire history. Participants compared the strength of the military force in that golden age with the current state of the Turkish military force. Then they stated how many times Turkish military force in the golden age was stronger than the Turkish military force today on a scale from 1 to 100. For example, a score of 3 meant that military force in the golden age was 3 times stronger than the current military force. The reason be-

hind using a scale with a wide range was to allow space for exaggeration.

Identification. The participants reported their level of identification with being Turkish by stating how much they agree with the following two statements: “How important is being Turkish to your identity?” (1 = *not important at all*, 7 = *very important*) and “How much do you feel as a Turk?” (1 = *not at all*, 7 = *very strongly*). The two items were highly correlated with each other ($r = .76, p < .001$). So a mean score for identification was calculated.

Results

A moderated regression analysis was conducted. The manipulation variable was dummy coded (0 = *comparison with better countries*, 1 = *comparison with worse countries*). Then all predictor variables were centered. In the first step, positive/negative distinction manipulation and identification were entered into the regression. In the second step, the interaction term representing the interaction between the centered versions of manipulation and identification were entered (see Table 1). The interaction was statistically significant ($\beta = -.23, p = .039$).

Next, two separate regression analyses were conducted for low (1 standard deviation below the mean) and high identification (1 standard deviation above the mean) levels (see Aiken & West, 1991). When identification level was low, the effect of the positive/negative distinction manipulation was significant ($\beta = .33, p = .041$). When identification level was high, the effect of the manipulation was not significant ($\beta = -.14, p = .360$). Accordingly, for participants who had weak national identification, comparison with weaker countries significantly increased the glorification of the national past. However, for participants who had strong national identification, comparison with stronger or weaker countries did not have any significant effect, although comparison with stronger countries resulted in relatively more glorification, as compared to comparison with weaker countries, which reflected the trend that was expected (see Figure 1).

Thus, Hypothesis 2 was supported as favorable comparisons (i.e., comparison with worse countries) increased glorification of the national past for low identifiers. Hypothesis 1, however, did not receive significant support although the observed trend was as expected since, for high identifiers, unfavorable comparisons (i.e., comparison with better countries) seem to have resulted in relatively more glorification (see Figure 1).

The first study had several limitations. First, Hypothesis 1 did not receive statistically significant support, so it was needed to conduct an additional study to

further test it. Second, taking pride in the national military power is very widespread in Turkey (Sarigil, 2009), so the next study could investigate national nostalgia on a different domain to test the hypotheses. Third, the participants were asked to compare the golden age with the current state, so it could be argued that the question suggested the existence of a golden age, and thus biased the responses. So, the next study should directly measure the belief in the existence of a golden age without suggesting its existence or nonexistence.

Study 2

In the second study, two changes were made. First, the belief in a golden age of education system, not military force, was examined in order to demonstrate that the effect observed in the first study was not domain-specific. Second, a more conventional 7-point Likert scale was used to measure the belief in the existence of a past golden age of the nation.

Participants and Procedure

The sample included 84 first-year psychology students from a large university in Ankara, Turkey. The participation was in exchange for bonus course credit. Of the participants, 66 were female and 18 were male. Mean age was 21.94 ($SD = 2.07$). The participants were directed to an online questionnaire where they completed the research materials in the enlisted order.

Materials

Favorable/unfavorable comparison manipulation.

The manipulation technique that was used in Study 1 was replicated with one exception: This time the participants were asked about the quality of education system, not the military power.

Belief in a past golden age. Participants were asked to state how much they agree with the following two statements: “There was a time in history when Turks had an education system that was better than all other nations” and “Turks experienced a time in the past when they had the most advanced education system”. The response was on a 7-point Likert scale (1 = *strongly disagree*, 7 = *strongly agree*). The two items were highly correlated with each other ($r = .66, p < .001$). Thus, a mean score for the belief in a past golden age was computed.

Identification. The same items as in Study 1 were used. The two items were highly correlated with each other ($r = .71, p < .001$). So a mean score for identification was calculated.

Results

The procedure described in Study 1 was replicated (see Table 2). The interaction was statistically significant ($\beta = -.38, p = .014$).

When identification level was low (1 standard deviation below the mean), the effect of the positive/negative distinction manipulation was not significant ($\beta = .23, p = .127$). When identification level was high (1 standard deviation above the mean), the effect of the manipulation was significant ($\beta = -.30, p = .047$). Accordingly, for participants who had weak national identification, comparing their home country with stronger or weaker countries did not have any significant effect on the belief in a past golden age, although comparison with weaker countries resulted in relatively higher belief in the golden age, as expected. However, for participants who had strong national identification, comparison with stronger countries significantly increased belief in a past golden age (see Figure 2).

Thus, Hypothesis 1 was supported as favorable comparisons (i.e., comparison with worse countries) increased glorification of the national past for low identifiers. Hypothesis 2, however, did not receive significant support although the observed trend was as expected since favorable comparisons (i.e., comparison with worse countries) seem to have resulted in relatively more glorification for high identifiers (see Figure 1).

Discussion

The current research illustrated that national nostalgia and a belief in a past golden age might be the result of current unfavorable social comparisons. As proposed by SIT, in cases where it is not possible to maintain a positive social identity, one compensates for it by making the comparison on some alternative domains (Branscombe et al., 1999; Tajfel & Turner, 1986) and past research illustrated that groups use that strategy to maintain their perceived positive distinctiveness (e.g., Cadinu & Cerchioni, 2001). Similarly, the current research demonstrated that people use group history to compensate for the ingroup's current weakness.

As suggested by past research, strength of identification is very important in social identity processes (e.g., Branscombe et al., 1999; Brown, 2000). Consistently, the current research revealed different results for low and high identifiers. People who weakly identified with Turkish nation were not particularly motivated to maintain a positive national identity. Thus, their understanding of the Turks' past was in line with what they were primed with. For example, in Study 1, when they were asked to think of nations currently having weaker

military forces than Turkey, their glorification of Turks' military power in the past also increased. However, there was a different story for high identifiers. In Study 2, when they were asked to think of nations currently having better education systems, high identifiers responded defensively and became more likely to claim that Turks had a golden age in the past when they had the best education system in the world.

It should be noted that the current findings do not contradict with the past research suggesting that discontinuity in collective identity leads to collective nostalgia (Smeekes, 2015; Smeekes et al., 2014). In fact, when people perceive their past as more glorious than today, it means that there is a sense of discontinuity which would lead to a longing for the past. However, the current research also makes the contribution that the sense of discontinuity in collective identity might be produced by social comparisons. In other words, when people understand that, in reality, there are other groups which are currently outperforming their ingroup, this contradicts with their previously held sense of positive social identity which eventually leads to a longing for the past. The future research should test whether a sense of identity discontinuity mediates the relationship between social comparisons and collective nostalgia.

Further research is also needed to identify social incidents causing unfavorable social comparisons and eventually collective nostalgia. Past research suggested that nostalgia occurs during times of social change (Milligan, 2003; Smeekes et al., 2014). Although whether the participants perceived a social change was not directly measured in the current study, the results suggested that it is not an essential prerequisite to long for the collective past. Thus, just perceiving other groups outperforming the ingroup might result in a unfavorable social identity which would lead to collective nostalgia.

Furthermore, the current research provided a glimpse into the effect of social psychological processes on golden age beliefs. Griffin (1991) illustrated that a 'palingenesis' (rebirth) myth is one of the common factors that can be found in all types of fascism. According to this myth, there was a golden age in the history of the nation, and the nation must now reborn and return to that golden age. Hence, extreme cases of golden age beliefs might have very detrimental effects on intergroup processes and future social psychological research is needed to understand the complete nature of such beliefs.

In short, the current research had important contributions to the literature. First, it illustrated that social comparisons influence collective nostalgia. Second, level of identification was found to moderate such relationship. Accordingly, favorable social comparisons increase collective nostalgia for low identifiers, however unfavor-

able social comparisons increase it for high identifiers. Third, it paved the way for future research looking into the effect of current social comparisons on how people understand the ingroup's history.

There were also some potential limitations of the current research. First, the observed effect sizes were rather small and hypotheses were partially supported as Study 1 only supported Hypothesis 2 and Study 2 only supported Hypothesis 1. This may be due to the fact that national nostalgia is measured in different domains (military power and the quality of education system). However, significant results were obtained in two separate studies and the observed trend of results was very similar in both studies (see Figure 1 and 2). Further studies are needed to investigate whether similar findings would be acquired by using different manipulation techniques and dependent measures. Second, the experimental procedures described should also be replicated in different samples as the current study focused only on Turkish nationalism. Third, the samples in the current study were largely consistent of young adults; however, the past literature suggested that older people might be more prone to nostalgia (Sedikides et al., 2008). Thus, further studies are needed to observe the effect on collective nostalgia for different age groups. Lastly, future research should investigate potential effects of political attitudes as the past literature suggested that liberals and conservatives might have different understandings of national nostalgia (e.g., Cagaptay, 2004).